

સ્વકેન્દ્રીથી સમકેન્દ્રી
વિશ્વ તરફની
ઉડાન...

પંચ

અંક ૧૫ | એપ્રિલ ૨૦૧૭

આપ કો વાદા રહા 'ઈશાદ' કા,
મેં મીલુંગા નેક દિલ ઇન્સાન મેં
- યિનુ મોદી 'ઈશાદ'.

અનુક્રમણિકા

➤ સંપાદકની કલમે	2
➤ Catalyst	3
➤ હાર્ટબીટ	5
➤ પેરિસ્કોપ	7
➤ લ્યો... લખાઈ ગઈ કવિતા...	10
➤ ANATOMY	11
➤ વેંત-વાર્તા	13
➤ લપડાક	14
➤ ગુલાબજળ	16
➤ લવ-ટેંક	19
➤ ધર્મ ઉપર	22
➤ Shine in the mine	24
➤ ખુલ્લા દ્વાર	26

સંપાદકની કલમે

- કેયુર દુધાત

આપ હૈ, યે જામ હૈ, 'ઇર્શાદ' હૈ,
કોઇ ભી અબ્ દરમિયાં હોતા નહીં.
- યિનુ મોદી 'ઇર્શાદ'.

આપણા સૌના લાડીલા યિનુકાકાને ખુબ ખુબ પ્રેમભરી શ્રદ્ધાંજલિ. એમના આત્માને શાંતિ મળે એવી ભગવાને પ્રાર્થના.

વહાલા વાચકમિત્રો, આજે અમે આ પંદરમાં પગથિયાં પર પહોંચ્યા એમાં આપ સૌનો અમૂલ્ય ફાળો રહેલો છે, આપના સાથ અને સહકાર માટે ખુબ ખુબ ધન્યવાદ, તમારો સાથ અમને આવી જ રીતે મળતો રહે એવી આશા. સ્કૂલમાં પણ વેકેશન પડી ગયું છે, આપ સૌએ બાળકો સાથે ગામ અથવા તો ફરવા જવાનાં પ્લાન્સ બનાવી જ રાખ્યા હશે, તો એના માટે આપ સૌની સફર શાંતિમય અને 'FUN'મય રહે.

ગયા અંકમાં આપણે ધર્મ પર ચર્ચા માંડી'તી, એમાં આપ સૌના વિચારો સાંભળીને ઘણો આનંદ થયો, અમને મળેલા articlesમાંથી પસંદગી પામેલા articleનો આ અંકમાં સમાવેશ કરેલ છે. મારે એ ચર્ચાને અત્યારે ચાલી રહેલી Loud-speakerના વિવાદ જોડે નથી જોડવી નહીતો લાંબુ-લચાક થયા કરશે.

એવું કહેવાય છે કે આપણા સૌની અંદર કંઈક ને કંઈક સ્વાર્થ હોય જ છે, આપણા સબંધો, કામ, મિત્રો, પરિવાર, આ બધામાં ક્યાંક ને ક્યાંક થોડો ઘણો તો આપણા વર્તનમાં સ્વાર્થ જોવા મળે જ છે, જે આપણે પારખી પણ શકતા નથી કારણ કે પ્રેમ, લાગણી અને સ્વાર્થ વચ્ચેની ભેદ રેખા બહુ પાટલી હોય છે, શું ખરેખર નિસ્વાર્થ ભાવ હોઈ શકે? શું આપણે સમ્પૂર્ણ રીતે કોઈ વ્યક્તિ કે વસ્તુને સમર્પિત થઈ શકીએ, સહેજ પણ પાછું મેળવવાની આશા વગર? શું પ્રેમ કે લાગણી સ્વાર્થને ખતમ કરી શકે? આપને શું લાગે છે? ટૂંકમાં પ્રેમ - લાગણી -સ્વાર્થ પર તમારા વિચારો જણાવો article, ગઝલ, Photograph કે પછી કોઈ પણ રૂપે.

મોકલી આપો અમને નીચેના mail id પર

pankhemagazine@gmail.com

આ અંકમાં માણો ગુજરાતી સાહિત્યમાં પોતાની બે નવલકથાથી ખ્યાતનામ થયેલા જીતેશ દોંગાનો ખુબ જ સરસ article સાથે સાથે ડૉ પૌલિન શાહના નવીનતમ વિચારો 'હાર્ટબીટ' સ્વરૂપે.. બીજો એક મોટો ફેરફાર- હવેથી અમારી જૂની નવલકથા "એક્યોત્સવ" જે એક એક chapter રૂપે પ્રકાશિત થતી હતી તે અમે ટૂંક સમયમાં જ અમારી વેબસાઇટ પર પ્રકાશિત કરીશું એટલે આ અંકથી એ કોલમ stop કરી રહ્યા છીએ. જેમાં નવી શરૂઆત નજીકના સમયમાં.

આ કાળઝાળ ગરમીમાં આપ સૌ રાત્રે ધાબા પર સુતા સુતા ચંદ્રની શીતળતામાં અમારો આ અંક માણો અને મિત્રો, પરિવાર સાથે share કરો... શુભ રહે તમારા આ ગરમીભર્યા તડકામય દિવસો...

Catalyst

- અનંત ગોહિલ

પ્રશ્ન : શું તમને “ભ્રષ્ટાચાર-મુક્ત” દેશ ગમશે?

પહેલી નજરે જોતા તો આપણને પ્રશ્ન જ ખોટો કર્યો હોય એમ લાગશે! અફકોર્સ હા- એબ્સોલ્યુટલી હા- કંઈક આવા જ જવાબ આપણા બધાના હશે. નો ડાઉટ હોવા જ જોઈએ. દેશમાં ભ્રષ્ટાચાર ના હોય તો અત્યારે આપણને મહાસત્તા બનતા કોઈ રોકી શકે એમ નથી! પણ સવાલ એ છે કે શું આપણે એ માટે તૈયાર છીએ? બે મિનીટ પુરતું માની લઈએ કે દેશમાં ભ્રષ્ટાચાર નથી, શું તમે ટ્રાફિકના રુલ્સ તોડવા બદલ નિયત કરેલો વેરો આપવા માટે તૈયાર થશો? કોઈક ‘ઠોલો’ (માફ કરશો પણ આ ઉચ્ચાર જીવમાં વણાય ગયેલો છે!) તમને તમારા કોઈ અરજન્ટ કામ વચ્ચે અટકાવે તો શું તમે ઉભા રહી પ્રેમ-પૂર્વક એને તમારું લાઈસન્સ બતાવી શકો? અને એના પણ પહેલા, લાઈસન્સ આવ્યા પહેલા વાહન ચલાવ્યા વગર રહી શકો? આ તો માત્ર વાહન-વ્યવહાર પૂરતી વાત થઈ, કંઈક બીજું વિચારીએ તો, જો કોઈક આર્થિક રીતે સધ્ધર હોય તો શું તે સ્વેચ્છાએ સરકાર તરફથી મળતી મદદ કે સબસીડી મૂકી શકે? શું તમે છાતી ઠોકીને કહી શકો કે હું ભણવામાં નબળો છું પણ મારી કાસ્ટના કારણે મળતું એડમીશન મારે નથી જોઈતું પણ મારા બદલે મારા આ મિત્રને એ ફિલ્ડમાં એડમીશન આપી દો!

આવા ઘણા બધા પ્રશ્નો હોઈ શકે. અને જ્યાં સુધી મારું માનવું છે અમુક બે-ચાર વ્યક્તિઓને છોડીને ઘણા-બધા લોકોને આ પ્રશ્નનો ઉત્તર “હા”માં આપતા પહેલા એક હજાર વાર વિચાર કરવો પડે! આનું કારણ માત્ર એટલું જ કે “ભ્રષ્ટાચાર” આપણા ‘કોર’માં ઘુસી ગયેલો છે. જે નીકળી તો શકે પણ મહેનત, લગન, અને એના જેવા સમાન અર્થોવાળા મોટા-મોટા શબ્દો એકસાથે લગાવીએ ત્યારે! મહાત્મા ગાંધીનું એક સરસ વાક્ય છે, જે આજકાલ ઘણી વેબ-સીરીઝવાળા વાપરી રહ્યા છે, “BE THE CHANGE THAT YOU WISH TO SEE IN THE WORLD.” તમારે જે બદલાવ તમારી સોસાયટીમાં જોઈએ છે, તમારા રાજ્યમાં જોઈએ છે, તમારા દેશમાં જોઈએ છે, આખી દુનિયામાં જોઈએ છીએ એ બદલાવ પહેલા તમે ખુદમાં લાવો. પહેલા કુવામાં લાવો હવાડામાં લોકો ગમે ત્યાંથી લઈ જ આવશે.

પ્રશ્ન : કોઈ પણ માણસ દુઃખ અનુભવે એનું મુખ્ય કારણ શું?

આ પ્રશ્નને તમે મલ્ટી-ડાઈમેન્શનલ ગણી શકો. આનો જવાબ કદાચ બધા જ પાસે છે પણ છતાં એ જવાબ સ્વીકારી શકતો નથી.

માણસને દુઃખ અનુભવાય એનું કોઈ મુખ્ય કારણ હોય તો એ છે, “અપેક્ષા”. તમે તમારા જીવનમાં બનતી નાનામાં નાની ઘટનાને પકડી લો તો પણ આની સમજ તમને પડી જ જશે, જેમ કે તમારે કોઈ વસ્તુ જોઈએ છીએ અને એની કિંમત પણ વધારે નથી પ્લસ, તમારા પપ્પા કે ઘરના કોઈ વડીલ તમને એ વસ્તુ લઈ આપે તો ઘર પણ કંઈ આર્થિક સંકટ આવી પડે એવું પણ નથી પણ છતાં, તમારા પપ્પા કે મમ્મી તમને એ વસ્તુ કોઈક કારણસર નથી લાવી આપતા. પરિણામ શું મળ્યું? મારી વાતનું તાત્પર્ય સમજ્યા? કોઈ બીજી વાત લઈએ, માની લો કે તમે તમારા કોઈ પરિચિતને અમુક રૂપિયા આપ્યા છે, અને થોડા દિવસ બાદ તમને એ રૂપિયાની તાતી જરૂર પડી છે, તમારી પાસે બસ એ મિત્રને આપેલા પૈસા એ જ લાસ્ટ સોર્સ બાકી રહ્યો છે, તમે એ મિત્રને ફોન કર્યો એ અપેક્ષાથી કે કામ થઈ જશે, હવે વાંધો નહિ આવે પણ બને છે એવું કે એ મિત્ર ક્યાં તો ફોન ઉપાડતો નથી ઓર ક્યાં તો પૈસા હાલના સમયમાં આપી નહિ શકે એવું કહે છે. આવી કોઈ પણ પરિસ્થિતિમાં સૌથી પહેલો વિચાર શું આવે મગજમાં?

“ભલાઈનો જમાનો જ નથી રહ્યો.”

“એક વસ્તુ જ તો માંગી હતી, આટલું બધું કર્યા પછી શું એટલો પણ હક ના લાગે મને કે કંઈ માગી શકું ઘરમાં?”
 “હવેથી હું કોઈ પર વિશ્વાસ કરવાનો જ નથી, ભાડમાં જાય બધા, હું ભલો ને મારું જીવન ભલું!”

આવા કંઈ-કેટલાય વણથંભ્યા વિચારો શરુ પડી જાય આપણા મગજમાં અને પરિણામ શું આવે? – માત્ર ને માત્ર “દુઃખ”. તમને સવાલ ચોક્કસ થશે કે શું તો કોઈ પાસે અપેક્ષા જ નહિ રાખવાની? સંસાર ત્યજીને શું સાધુ બની જવું? શું આખી ઝીંદગી સારું કર્યા કરવું અને બદલામાં કોઈ આપણા માટે કંઈ કરશે એવું ધારવું પણ નહિ?

તો આ બધા જ પ્રશ્નોનો જવાબ એ છે કે આપણે બધા જ મનુષ્ય છીએ, આપણા બધાની ઇચ્છાઓ-અપેક્ષાઓ રહેવાની જ છે અને રહેશે જ. પણ, આપણે એની ‘ઇન્ટેન્સીટી’ તો ઘટાડી શકીએ કે નહિ? મોઢામાં ચાંદી પડી હોય તો બે દિવસ ખાલી લીકવીડ પર કાઢી નાખીએ, મતલબ કે ભારે પદાર્થો કે જે ચાવવામાં મુશ્કેલી પડતી હોય એની ‘ઇન્ટેન્સીટી’ ઘટાડી દઈએ તો આપોઆપ સ્વાસ્થ્યમાં સુધારો થઇ જાય. તેવી જ રીતે કોઈ પરનો ગુસ્સો, કોઈ પાસેથી કરેલી અપેક્ષાની તીવ્રતા ઘટાડી નાખીએ તો પણ અડધું કામ એની મેળે જ પતી જાય.

આફ્ટર-શોક :

યુપીમાં યોગી આવી ગયા છે અને નાયકના અનિલ કપૂરની જેમ કામ શરુ કરી દીધું છે, મોદીજી એ પણ પોતાના મનની વાતમાં પેટ્રોલ- ડીઝલનો વપરાશ એક દિવસ ઘટાડવાનું કીધું છે. ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પ - પુતિન બધા પોતપોતાની રીતે કામ કરી જ રહ્યા છે. કહેવાનું એટલું જ છે કે દુનિયા આખી બરાબર જ ચાલશે પણ જો આપણે આપણું અપગ્રેડેશન નહીં કરીએ તો ફરક દુનિયાને પડશે કે આપણને?

**હોઈ જે કંઈ શક્યમાં મળજો મને,
 સાવ પુરા સત્યમાં મળજો મને.
 ના રહે અવકાશ કોઈ તર્કનો,
 શુદ્ધ એવા તથ્યમાં મળજો મને.**

-સુધીર પટેલ

(આ વખતની કોલમથી અમુક સેન્સીટીવ તથા વ્યાપક સવાલોને મારી સમજ મુજબ ઉત્તર આપવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, તમને આ જવાબો મદદરૂપ થાય કે અમુક પ્રશ્નો જેના જવાબ તમને મળતા ના હોય કે જીવનમાં અમુક પ્રશ્નોને લીધે તમારી એકાગ્રતા ભટકી જતી હોય તો એ તમામ સવાલો, તમારા ફીડબેક મને મેઈલ કરો anantgohil19895@gmail.com પર. આ વિષય પાછળનો મારો હેતુ બસ એટલો જ કે એક સશક્ત ભારત સાથે એક મજબૂત તથા પરિપક્વ વૈચારિક સમાનતાવાળું ભારત તૈયાર થાય.)

નગરની આ રોનકને આંખો માં આંજી, ને છાતીમાં કાળી તરસને છુપાવી,
અમારી ગલીના વળાંકે ઉભી રહી, ખુશીની ક્ષણો રોજ ધંધો કરે છે.
- અનંત રાઠોડ

આજે માણસ પાસે બધુ છે, સિવાય કે માણસપણું. ત્યારે રાજેશ વ્યાસ 'મિસ્કીન નો એક શે'ર યાદ આવે ...

" ખાંસે છે વ્રુધ્ધ ફાધર એ ઓરડો જુદો છે,
બેસે છે ઘરના મેમ્બર એ ઓરડો જુદો છે . "

FACEBOOK ની FAKE FEELINGS, WHATSAPP ના વાહિયાતપણા અને I-PAD ના AADITION માં લાગણીને લકવો થયો હોય એવા સંજોગો સર્જાયા છે, ત્યારે આ કિસ્સો ફૂલને ઝાકળના ભાર જેટલી હળવાશ આપે છે ...

એક આઠ વર્ષનો છોકરો એના મમ્મીની PERMISSION લઈને એના મિત્રના બેસણાંમાં જાય છે. ત્યાંથી પાછો આવે છે એટલે મમ્મી સહજતાથી પૂછે છે કે, "બેટા ત્યા જઈને તે શું કર્યું?"

ત્યારે છોકરો જવાબ આપે છે કે, "મમ્મી મેં આન્ટીના ખોળામાં બેસી એને રડવામાં મદદ કરી."

સબંધ તો જ જળવાય જો એમા સહજતાનું સાતત્ય જળવાય.

માટીનો જથ્થો જ્યારે યાકડા પર ચઢે છે, ત્યારે તેને ખબર હોય છે કે, એને હવે માટલું થવાનું છે, માટી પોતાની આખી જાતને કુંભારના બે હાથ વચ્ચે સોંપી દે છે. આને વિશ્વાસ કહેવાય.

સબંધોનો BASE હોય છે - સહજતા - વિશ્વાસ - આદર - સમ્માન અને પ્રેમ !! જેના ઉપર સબંધની કુંપળ કુટે છે અને વટવૃક્ષ બને છે. Financial Status, Family Back up અને ઘરનાં Furniture ને બાજુએ મુકી, જે દિલ થી Dedicated થાય એ જ સાચો સબંધ.

પણ આજે સ્વાર્થના નેપથ્યમાં સબંધની નેમ-પ્લેટ કોતરાતી હોય છે. લોકો પોતાનું UPLOAD ઓછું કરે છે અને બીજાનું DOWNLOAD વધારે કરે છે.

એટલે હું હંમેશા કહેતો અવ્યો છું કે

" શ્રંગારમાં આમ તો કંઈ હોતુ નથી,

અંદરથી વરસાદ હોવો જોઈએ. "

સબંધ શબ્દમાં 'બંધ' છે, પણ એ મુક્તપણાને સાકાર કરે તો જ 'અકબંધ' રહે છે!

સમ ખવડાવીને રખાતા સબંધો મોડા વહેલા અસ-મંજસમાં મુક્તા જ હોય છે.

સબંધોના ગણિતમાં સમજણની લોન લઈ વિશ્વાસના વ્યાજ પર આખી જીંદગી જીવવાની હોય છે.

JOINT ACCOUNT વાળી PASSBOOK માં COMPROMISE અને SUPPORT ની ENTRY પડાવી એને હંમેશા UPDATE રાખવાની હોય છે.

સબંધોની સિલાઈ થાય તો ટાંકા નજરે ચઢે છે, એટલે સબંધ 'સિવાય' એના કરતા સચવાય એ વધારે મહત્વનું છે.

આજે સબંધોમાં VARIETY જોવા મળે છે..

કેટલાક સબંધો 'નનામી' જેવા હોય છે , મરવાનાં વાંકે જીવતા હોય છે .
કેટલાક સબંધો SOCIAL NETWORK જેવા હોય છે, સાવ ટાઇમ પાસ.
કેટલાક ઘોડિયામાના બાળક જેવા હોય છે, MAINTAIN કરવામાં અને વિકસાવવામાં ખરેખર મઝા પડે .
હવે તો CENTER માં મોદી અને યુ.પી. માં યોગી છે ; એટલે પારદર્શિતા જરૂરી છે,
ત્યારે સબંધોમાં માણસપણું DISPERSE થાય અને DISPOSABLE સબંધો DEACTIVATE થાય એ જ જરૂરી

છેલ્લે એટલું જ કે ,
હું એવા એક સગપણને શોધ્યા કરુ,
જ્યા લાગણીનું કોઈ ટિ'એન્કાઉન્ટર ના થાય
માનવ બસ માનવ ને ગમતો રહે,
માણસ ને માણસને નડતર ના થાય.

TARGET 'DOCTORS'

હું ગધેડાની જેમ આખો દિવસ કામ કર્યા કરું, રાત્રે સમયસર સુવાને બદલે મોબાઈલમાં જ સમય પસાર કરી દઉં. મારે સુવાના ઠેકાણા નહીં ને ઉઠવાના પણ ઠેકાણા નહીં. ગમે ત્યાં ગંદકીમાં ઉભેલી લારીમાંથી ભૈયાજીના 'પવિત્ર' હાથે જ પાણીપુરી ખાઈ લઉં અને છેલ્લી ક્વાલીટીના તેલમાં તળાયેલા સમોસા રોડ પર ઉભા-ઉભા મોજથી ખાઉં. મારે તો બે-ત્રણ દિવસે ડબલ-ચીઝ-પીઝા તો જોઈએ જ, એ વગર તો જિંદગી કઈ જિંદગી છે? હું તો સિગારેટના કશ લગાવ્યા કરું અને દારૂબંધી હોવા છતાં દારૂનો ગમે ત્યાંથી મેળ કરી આવું. પછી વળી હું બીમાર પડું તો, પહેલા તો હું ઇગ્નોર કરું કે થઇ જશે સારું જાતે ને જાતે. એટલી નાની વાતમાં ક્યાં ડોક્ટર પાસે જવું. પણ પછી બીમારી હદથી આગળ વધી જાય, ત્યારે તો ઝખ મારીને પણ જવું જ પડે એ લુંટારા પાસે. ને જઈને જ્યારે એ ડોક્ટર ચેકઅપ કરીને મને દવા આપે, ત્યારે તો હું અચૂક પૂછું જ કે,

“સાહેબ. આ દવાની કોઈ સાઈડ-ઈફેક્ટ તો નથી ને?!”

બાળકોને નાનપણમાં જ્યારે રસી કે કોઈ દવાનું ઇન્જેક્શન ડોક્ટર લગાવે, ત્યારે રડતાં બાળકને છાનું રાખવા એની મમ્મી કાલી-કાલી ભાષામાં બોલે કે, “શું થયું મારા લાડલાને? અલલ.... ડોક્ટરકાકાએ ઇન્જેક્શન માલ્યું માલા લાલાને? છાનો રહી જા. જો હું ડોક્ટરકાકાને મારું..... એ હાત.... એ હાત... બસ જો. મેં ડોક્ટરકાકાને હાત કરી દીધું..... હવે યુપ થઇ જા....”

આવે પ્રસંગે ડોક્ટર કંઈ બોલ્યા વિના જ યુપયાપ બેસી રહે છે અને પોતાને 'હાત' કરનારના બાળકને પણ છાનું રાખવા માટે એક સ્પેશીયલ ડબ્બામાંથી આવા નાના બાળકોને ઓછી હાનિકારક એવી ચલ્લો કલરની દિલ જેવા શોપવાળી અને ઉપર ઝીણા-ઝીણા ટપકાવાળી એક 'ટોફી' કાઢીને આપે છે અને સ્હેજ પણ ઈરીટેટ થયા વિના એ મા-દીકરાને ઘરે વળાવે છે.

એક 33 વર્ષના જનરલ પ્રાઇવેટ મેડીસીન પ્રેક્ટીશનર પાસે એક ૬૦ વર્ષના દાદા તાવની કમ્પ્લેઇન લઈને આવે છે. દાદાના અને એમની બોડી લેંગ્વેજ પરથી જ એ એમની આર્થિક પરિસ્થિતિનો અંદાજ લગાવી લે છે. તપાસ કરતા ડોક્ટર એમને મેલેરિયા હોવાનું સસપેક્ટ કરે છે. કન્ફર્મેશન માટે એમને રીપોર્ટ કરાવવાનું કહે છે. દાદા એ જ ક્લીનિક સાથે કનેક્ટેડ પેથોલોજી લેબમાં રીપોર્ટ કરાવે છે. સિવિયર ફાલ્સીપેરમ મેલેરિયા હોવાથી એમને અરજન્ટ દાખલ કરે છે. દવાના બાટલા ચઢાવાય છે. બીલ લાંબુ થતું જાય છે. ડોક્ટરને પણ ખબર છે કે એ બીલ એ દાદા ભરપાઈ કરી શકે એવી હાલતમાં જ નથી. છતાં, એમને કોઈ ચિંતા નથી. ચિંતા તો પેલા દાદાને પણ નથી. કેમ કે, એમને એમના એક દુરના ઓળખીતાએ કીધું હતું કે, આ ડોક્ટર ગરીબ દર્દીઓ પાસેથી ફી નથી લેતા અને એમનો દવાનો-રિપોર્ટનો-ને હોસ્પિટલ સ્ટે દરમિયાન રહેવાનો-ખાવાનો ખર્ચો પણ ખુદ ઉઠાવે છે. ને હા... હજી ડોક્ટર બનવા માટે અને ક્લીનિકના સેટઅપ માટે એમણે જે લોન લીધી છે, એ ડોક્ટર હજી એના હા યૂકવી નથી રહ્યા. કદાચ યુકવતા-યુકવતા જ એ પેલા દાદા જેવડી ઉંમરના થઇ જશે, કેમ કે એમને ત્યાં અડધા ઉપરના પેશન્ટ આવા જ આવે છે, જેમના ખિસ્સામાં પૈસા ભરેલા નથી હોતા, પણ દિલમાં આશાઓ જરૂર ભરેલી હોય છે.

Doctor's Assault

હજી હમણાની જ વાત. અમદાવાદ-પૂરી એક્સપ્રેસ જયારે નાગપુરથી ત્રીસ કિલોમીટર દુર હતી, ત્યારે ટ્રેનમાં મુસાફરી કરતી એક સ્ત્રીને લેબર-પેઈન (પ્રસુતિની પીડા) શરુ થયુ. વર્ધા સ્ટેશન પાસે એમની સાથે રહેલા રીવેટીવ્સે ચેઈન ખેંચીને ટ્રેન ઉભી રખાવી. ટીકીટ ચેકર અને ગાર્ડ ભેગા મળીને હેલ્પ લેવા માટે ટ્રેનમાં કોઈ ડોક્ટરની શોધ શરુ કરી. એક મેડીકલ સ્ટુડન્ટ ત્યાં ટ્રેનમાં હાજર હતો. પણ કોઈ બીજા અનુભવી ડોક્ટર મળી જશે, એમ વિચારી એ યુવ રહ્યો. પણ જયારે તેઓ બીજા રાઉન્ડમાં આવ્યા, ત્યારે પેલા મેડીકલ સ્ટુડન્ટે હેલ્પ ઓફર કરી. ફોનમાં એની એક સીનીયર રેસીડેન્ટની અને ટ્રેનમાં રહેલી એક 'મિડવાઈફ નર્સ'ની હેલ્પ લઇ એણે પેશન્ટને સ્ટેબલ કર્યું અને નાગપુર સ્ટેશન આવતા એણે રેલ્વે ડોક્ટરને હેન્ડઓવર કર્યું.

હું જે મેડીકલ કોલેજમાં ભણું છું, ત્યાં એક 'બ્લડ-ડોનર્સ-એસોસિએશન' છે. જયારે-જયારે ઈમરજન્સીમાં કોઈને બ્લડની જરૂર પડે. ત્યારે એના મેમ્બર્સ દ્વારા સ્ટુડન્ટને જાણ કરવામાં આવે છે. ને લાઈબ્રેરીથી વાંચવાનું પડતું મુકીને પેશન્ટને બ્લડ ડોનેટ કરવા જાય છે. હા. એ વાત અલગ છે કે એના બદલામાં દર્દીના સગાઓ કોઈને આભારના બે શબ્દો પણ નથી કહેતા.

આવી વાતો મને એટલા માટે યાદ આવી કે,

ડોક્ટરો પર જાનલેવા હુમલા કરવાનું પ્રમાણ વધી ગયું છે. રોજબરોજ ક્યાંકને ક્યાંક, કોઈ પણ રીતે, કોઈ પણ કારણોસર ડોક્ટરો પર હુમલા થાય જ છે. પણ હમણાં તો એવું બની ગયેલું કે, ગઈ બાર એપ્રિલે, ગવર્નમેન્ટ હોસ્પિટલ, ધુલે, મહારાષ્ટ્રમાં ઓર્થોપેડિકના એક રેસીડેન્ટ ડોક્ટરે (કે જે એક્ચ્યુલીમાં સ્ટુડન્ટ જ છે) એક પેશન્ટને વધારે ઈન્વેસ્ટિગેશન માટે બીજી હોસ્પિટલમાં રીફર કર્યું, કેમ કે એ હોસ્પિટલમાં એ માટેની ફેસિલીટી નહોતી. તો એ પેશન્ટના રીવેટીવ્સને ગુસ્સો આવ્યો અને એમણે એ ડોક્ટરને એટલો માર્યો કે એની એક આંખ જ ફોડી નાખી. આ વળી કેવું? ગવર્નમેન્ટ હોસ્પિટલમાં પુરતી ફેસિલીટી ના હોય, એમાં વાંક સરકારનો કે એ ડોક્ટરનો? ને જનરલી આવા લોકોને કોઈ સજા પણ નથી થતી, કેમ કે મોટાભાગના મજબૂત બેકગ્રાઉન્ડવાળા જ હોય છે.

એક જ અઠવાડિયામાં વારાફરતી આવા ચાર બનાવો ખાલી મહારાષ્ટ્રમાં જ બની ગયા.

જયારે રેસીડેન્ટ ડોક્ટર્સે પોતાની સેફ્ટી માટે સિક્યુરીટીની માંગ કરી, ત્યારે મુંબઈ હાઈકોર્ટે એ માંગણી ફગાવી દીધી અને એવું સ્ટેટમેન્ટ આપ્યું કે, "જો તમને ઇનસિક્યુરીટી લાગતી હોય, તો રાજીનામાં જ આપી દો. કોણ કહે છે કામ કરો." આવા નફફટ-વાહિયાત રિસ્પોન્સ પછી કોણ કાબુમાં રહે? બધાએ ભેગા મળીને સ્ટ્રાઈક રાખવાનું નક્કી કરેલ. એની પણ પરમીશન હાઈકોર્ટે ના આપતા તેઓ એપીકેશન આપીને 'સામુહિક છુટ્ટી' પર જતા રહ્યા.

WHY DOCTORS IN HELMETS IN HOSPITALS

હાઈકોર્ટે તો એની સામે પણ પગલા લેવાનો ઓથોરીટીને ઓર્ડર આપ્યો. હાઈકોર્ટના જજને એક નિરોધ સવાલ, “જ્યારે એટલા બધા કેસીસ તમારી કોર્ટમાં પેન્ડીંગ પડ્યા છે, તો તમે કેમ રાજીનામું આપતા નથી? ને ભાઈ, તું થોડો અમરપટ્ટો લઈને આવ્યો છો. ક્યારેક તો બીમાર પડીશ ને....”

આવું બધું બનવા છતાંય કોઈના પેટનું પાણીય ના હલ્યું. જેમને ઉપર વર્ણવ્યા છે, એવા ડોક્ટરોના ‘સારા’ અનુભવો થયા છે, તેમાંથી પણ કોઈ કંઈ જ ના બોલ્યું. બધા ‘ડોક્ટરોએ શું કરવું જોઈએ ને શું ના કરવું જોઈએ?’- એવી મોરલ પ્રેક્ટીસ શીખવતા રહ્યા.

પણ જો આમને આમ ચાલુ રહેશે તો યાદ રાખજો મિત્રો. કોઈ ડોક્ટર કોઈ પણ કેસ હાથમાં લેતા પહેલા સો વાર વિચાર કરશે અને જે દયાભાવ તેઓ દાખવે છે, એ ક્યારેય જોવા નહી મળે. એટલા પ્રેશરમાં કઈ રીતે કોઈ કામ કરી શકે? ને આમેય, જેઓ ખુદ ડોક્ટર હશે એને અથવા એમના નજીકના મિત્રો અને ફેમીલી-મેમ્બર્સને જ ખબર હશે કે, ખરેખર ડોક્ટર ક્યારે બની શકાય છે. શું કામ એ લોકો એમણે ખર્ચેલા લાખો રૂપિયા અને જિંદગીના એટલા વર્ષો તમારા પાછળ બગાડે? ને જ્યારે બધા ડોક્ટરો એકસાથે હડતાલ પર ઉતરશે તો ભરઉનાળે ટાઢ ચડી જશે.

જોકે ગુજરાતમાં તો આ બિનજામીનપાત્ર ગુનો છે. જો આ રીતે તમે કોઈ પણ ડોક્ટર પર હુમલો કરશો, તો તમને ત્રણ વર્ષની સજા અને પચાસ હજાર રૂપિયાનો દંડ પણ થઈ શકે છે.

પણ કાયદા-ગુના-સજાની વાત તો પછી. જ્યારે આવું થાય ત્યારે મને દેખાય છે,

“પેશન્ટ-ડોક્ટર વચ્ચેનો સતત જોખમાતો જતો સંબંધ”

આવા કાયદા બનાવવા પડે, એ જ એક શરમજનક વાત છે.

PACK UP :

દર્દીને લોહીની જરૂર હોય, ત્યારે તેનો એકેય સગો ફરકતો નથી.

ડોક્ટરને મારવાનો હોય, ત્યારે આટલા બધા ‘સગા’ ક્યાંથી ફૂટી નીકળે છે?!

લ્યો...લખાઈ ગઈ કવિતા

પારુલ ખખ્ખર

વળ્યો છે કાફલો જ્યાંથી, મને મેં ત્યાં જ રાખી છે,
નથી જ્યાં કોઈ સંગાથી, મને મેં ત્યાં જ રાખી છે.
મને ચારેતરફ પાણી જ દેખાયા કરે ઘરમાં,
હવે કાઢો કમળમાંથી, મને મેં ત્યાં જ રાખી છે.
ખખર છે એમને રે'વું ગમે અઘરા પડાવો પર,
વિકટ એ સ્થાન છે આથી, મને મેં ત્યાં જ રાખી છે.
ઘણા રસ્તા હતા જ્યાંથી ઘણું આગળ જવાતું'તું,
થયું એવું ન મારાથી, મને મેં ત્યાં જ રાખી છે.
હતું ખેંચાણ એવું દિલ વગરના શખ્સના દિલમાં,
નથી આવી પરત ત્યાંથી, મને મેં ત્યાં જ રાખી છે.

ઉન્માદથી, અવસાદથી વાકેફ છું,
હું પ્રેમના સૌ સ્વાદથી વાકેફ છું.
ગમવા છતાં તું 'વાહ' ના બોલી શકે,
એવી અધૂરી દાદથી વાકેફ છું.
સાયુ કહું ? આ હાથ છૂટ્યો છે છતાં,
બન્ને તરફના સાદથી વાકેફ છું.
એવું નથી કે તું જ સોરાયા કરે,
હું પણ બધી ફરિયાદથી વાકેફ છું.
બહેરી નથી કંઈ એમ તો આ ચામડી,
છું, સ્પર્શના સંવાદથી વાકેફ છું.
ખાંગા થઈને અક્ષરો તૂટી પડે,
એવા ઘણા વરસાદથી વાકેફ છું.

એપ્રિલ, 2017

Anatomy of our over educated life:

આપણે ભણ્યા! ગ્રેટ. ભણતરનો મૂળ હેતુ હોય છે કે આસપાસના વિશ્વની સામાન્ય સમજને ક્યુરેટ કરીને પુસ્તકો થકી આપે. વડવાઓ આને સામાન્ય જ્ઞાન કહેતા. મતલબ એ ભણો એટલે સામાન્ય જ્ઞાન (કોમન સેન્સ) વાપરતા આવડે. પરંતુ જો વર્તમાનના સામાન્ય સવાલોનું એનાલિસિસ કરીએ તો ખરેખર એમ લાગે લે આપણે યા તો ભણ્યા એટલું પાણીમાં છે, અથવા વધુ પડતું ભણી ગયા છીએ. અમુક ઉદાહરણો જોઈએ.

1) મેદસ્વિતા! ૧૦૦ માંથી ૬૦ ને ચરબી વધી જવાના પ્રોબ્લેમ હોય છે. શરીર ફીટ ન હોય એટલે મન ફીટ ન રહે. આ બધા બીજાને જોઈને ઉપાધિઓ ચાલુ કરે. ઇન્ટરનેટ પર હજાર જગ્યાએ ડાયટ પ્લાન્સ વાંચે. લોકોને પાતળા થવાના ઉપાય પૂછે. અંતે સોલ્યુશનમાં 'ડાયટ-પ્લાન' લઈ આવે! અમુક કાર્બોહાઈડ્રેટ ન ખાવા, અમુક કેલેરી ન લેવી વગેરે.

કોમનસેન્સ: સામાન્ય લોજીક એ હોય છે કે સમતોલ આહાર ખાઓ, અને બેઠાડું જીવન બંધ કરી, દોડવા-ચાલવા-કે કસરત કરવાનું ચાલુ કરો એટલે વધારાની કેલેરી જે ચરબીમાં કન્વર્ટ થતી હોય એ બળવી જોઈએ. તમારું આરામ ભર્યું જીવન બંધ કરો. પરસેવો પાડો. જીમ જવાને બદલે કુદરતી રીતે જ દોડીને-ખેલકૂદથી- કે શ્રમ કરીને કેલેરી બળી જાય.

૨) સ્ટ્રેસ: ભયંકર રોગ! હા...કારણ વિના યુવાનોને સ્ટ્રેસ આવે છે! સ્વસ્થ મન નથી રહેતા. કેમ? જવાબ વર્ષો પહેલા બે માણસોએ ભવિષ્યવાણીમાં આપેલ: ૧) ઓસ્કાર વાઈલ્ડે કહેલું: "આવતી પેઢીઓ 'ક્વોટીશ' જનરેશન બનશે." મતલબ કે એક-એક વાક્યના સુવિચારો વાંચશે, શેર કરશે, જીવશે, અને શિખામણોમાં ઉપયોગ કરશે. ઓસ્કાર બાપુ ખુબ સાચા હતા. કોઈ 'ઠોસ' વાંચન કરવાને બદલે આપણે વોટ્સએપ-ફેસબુક પર બીજાની લાઈફ અને હજારો વિચારો વાંચીએ છીએ. અનુસરવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ. ૨) આર્થર કોનન ડોયલે લખેલું કે "આવતી પેઢીઓ પોતાના દિમાગમાં દિવસે એટલી માહિતી ભરશે સાંજ પડ્યે તેઓ શું કરવું એમાં જ કન્ફ્યુઝ થઈ જશે!"

કોમનસેન્સ: અતિરેક ને ગતિ-બ્રેક નથી હોતા. ઉપર પહેલા પોઈન્ટમાં કહ્યું એમ જેટલું ખાઓ એટલું બાળો. મતલબ કે સંપૂર્ણ પુસ્તક વાંચો. એકાદ વાક્યના ક્વોટ નહી. જે વાંચો એને પચાવો અને પછી એ કેલેરી બાળો. મતલબ કે જાતને સમય આપો. વિચારો. Counter thoughtકરો. વાંચન જેટલું જ ચિંતન-મનન-જાત સાથેનો સમય મહત્વનો છે. ખાસ તો ફેસબુક-વોટ્સએપને પણ Install-Uninstallની વાહિયાત રમતો રમવા કરતા નિયંત્રિત રીતે વાપરો. ખુબ ફાયદો થશે.

૩) બાહ્ય જગત: હા...આ પણ ખુબ મોટી સમસ્યા બની છે. બીજાને જોઈને જાણતા-અજાણતા એમના અનુસરણા! ભણતર-ડીગ્રી-નોકરી-છોકરી-અને જીવવાની રીતો બધું જ બીજાથી Inspired! પોતાનું Innovation કશું જ નહીં! આપણી પેઢી કુટુંબ નહીં ખાય, મોંઘા જ્યુસ પીશે. દોડવા નહીં જાય, જીમ જઈને બોડી બનાવશે. જાતે રસોઈ નહીં કરે, પણ એનો એજ ખોરાક બહાર જઈને દસ ગણું ચૂકવીને જંક-ફૂડની જેમ ખાશે. પોતાના મનને ગમતી નોકરી શોધવા આત્મખોજ નહીં કરે, પણ બીજાની વધારે પગારની નોકરીને જોઈને એ કરશે. રૂપિયા કેમ વધુ કમાવા એ નહીં વિચારે, પણ રૂપિયા કેમ બચત કરવા એની હજાર સલાહ લેશે.

આપણે ઇન્ટરનેટ પરની યગી નીકળેલી વાતને જાણ્યા-રીસર્ચ કર્યા વિના સ્વીકારીને બીજા કરે એવો વિરોધ કે સમર્થન કરીશું. પોતાનું સ્ટેન્ડ નહી લઈએ. વ્યસન દરેક ખરાબ હોય એ જાણે છતાં, 'મોર્ડન' ગાંજા-સિગારેટને 'cool' ગણીને ફૂંક્યા કરશે. બીજા ક્યું પુસ્તક વાંચે છે એ દસ ને પૂછીને પછી વાંચશે. દસ રીવ્યુ વાંચીને મોબાઇલ કે બાઈક ખરીદશે, પોતાની બેઝીક જરૂરિયાત સમજીને યોગ્ય ચોઈસ નહી કરે. FB, Quora, Youtube, Reddit વગેરેમાં વધુ લાઈક્સ, વોટ કે શેર વાળું જોયા કરશે, પરંતુ ઊંડાણમાં જઈને પોતાની ચોઈસ નહી કરે.

કોમન-સેન્સ: એકની એક લાઈફ અને તો પણ કોપી કરીને શું જીવવાની? વધુ પડતું ભણતર છે આ? Haruki Murakami કહે છે તેમ "તમે જો બીજા શું વાંચે છે એજ વાંચશો. તો તમે બીજા વિચારે છે એજ વિચારશો." ભણેલા-ગમાર એટલું ન સમજી શકીએ કે We are unique. કશી જીવવાની ગતાગમ ન પડતી હોય તો પણ સલાહો કે અનુસરણ પણ માપમાં હોય. સુખની શોધ બહાર નહી ભીતર હોય. ટેકનોલોજી આપણને એક જેવા બનાવી રહી છે. આપણે બની રહ્યા છીએ. હવે આ જગતમાં હિટલર કે મધર ટેરેસા પેદા કરવી મુશ્કેલ બની રહી છે. કેમ? કારણકે દરેકના જીવવાના નિયમો અને ફિલોસોફી એક સમાન બની રહ્યા છે. અંતે દરેક સામાન્ય, ટેકનોલોજીમાં દટાયેલો, શાંતિથી કન્ફ્યુઝ રીતે જીવીને મરનારો માણસ બની રહ્યો છે. (સારું છે. આમાં ઓછા Innovators પેદા થશે. આજકાલના Innovators પણ સિલિકોનવેલીથી શરુ કરીને ઇન્ટરનેટ પર બહાર નીકળી જાય છે.)

૪) Execution: આના જેવું ખરાબ કશું નહી! આપણે નક્કી કરેલું કશું જ અનુસરી શકતા નથી! દરેક માણસ 'બધું' જ જાણે છે, છતાં એમ જીવી નથી શકતો! "જ્ઞાન છે છતાં અજ્ઞાન છે!" મતલબ તમારી પત્નીના સમ ખાઈને કહેજો : તમને ખબર છે કે કયરો બહાર ન ફેંકાય. રાઈટ? હવે છેલ્લા એક મહિનામાં તમે 'સભાનપણે' ક્યાં-ક્યાં કયરા ફેંક્યા છે એ યાદ કરો. પકડાઈ ગયાને? ઉપર કહ્યું એ બધું જ તમે જાણો છો. કરીએ છીએ કેટલું? આ પોસ્ટ વાંચીને ભૂલી જશો બે દિવસમાં. કેમ? કારણકે આ શબ્દોને આત્માના ઊંડાણમાં ધરબી દેવાનું આપણે ભૂલી જશું. તમે અજાણી ઉતાવળમાં છો. ઉતાવળમાં ભાગતી ગાડીમાં બેઠા-બેઠા રસ્તો પૂછી લો એટલે રસ્તે ઉભેલો કોઈ જવાબ આપે એ પણ અડધો ખબર ન પડે. શાંતિથી ઉભા રહીને કોણ માર્ગ નક્કી કરે? દરેક ભણેલો અભણ માણસ પ્રેમ-જીવન-નોકરી-સપનાઓ-વિચારોના 'શાસ્ત્રો' જાણે છે, છતાં પોતાનામાં કશું ઠોસ કરતા હોતા નથી. આ બાબતે અજ્ઞાની-અભણ ક્ષમ્ય છે કારણકે એ જાણતા જ નથી કે આવું હોય અને તેવું ન હોય.

કોમન-સેન્સ: "જે જાણે અને અવગણે એ મૂરખ કદી મોક્ષ ન પામે" આવું ક્વોટ ગીતાનું લાગે, પણ ના મેં બનાવ્યું છે. બ્રેકઅપ થયું હોય, અને ખબર હોય કે થોડા સમયમાં બધું ઠીક થઈ જશે છતાં એકબીજાને બ્લેમ કરીને રડ્યા કરતા યુવાનો, બેરોજગારીમાં વધુ મહેનત કરવી જોઈએ જાણવા છતાં જેક લગાવ્યા કરતા યુવાનો, સારો નાગરિક બનીને કરચોરી ન કરવી, કયરો ન ફેંકવો, ટ્રાફિકના નિયમ પાળવા, કે સંતુલનમાં જીવવું...આ બધું જ માણસ જાણે છે છતાં ભણેલાઓ જ આ સામાન્ય બુદ્ધિ ન ચલાવતા જોયા હશે. તમે એમાંના એક હશો. આ લખનાર પણ ક્યારેક અનુસરણ નથી કરી શક્યો.

કોમનસેન્સ વાપરો અને જગતમાં કે જાતમાં જે બદલાવ જોવો હોય એ Execute કરો. વિચાર તો મહાન છે જ. અનુસરણ અલ્ટ્રા-મહાન છે. જે કરીને દેખાડે એ સાચો. બાકી તો ફરિયાદો ઓક્નારાઓનો સતયુગના ધોબીની માંડીને કલિયુગના આપશ્રી સુધી કોઈની ખોટ નથી. ખોટ છે સામાન્ય બુદ્ધિ વાપરનારાઓની. આપી હોય તો વાપરો. બાકી... આ લેખ વાંચીને તમારી સ્પીડ મુજબ ભાગો. રેસ છે રેસ...

છેલ્લી નવલકથા

બોત્તેર વર્ષના પ્રસિદ્ધ લેખક શ્યામલ અરોરાના મગજમાં કંઈક સ્પાર્ક થયું.
“વાહ... એકદમ નવો પ્લોટ છે. શરુ કરી જ દઉં. પાંચ વર્ષ પછી એક નવલકથા.
શાયદ મારી જિંદગીની છેલ્લી નવલકથા...
શ્યામલે લેપટોપ સ્ટાર્ટ કર્યું. ચાર્જર પ્લગઇન કર્યું, વર્ડ-પેડમાં ફોન્ટ સેટ કર્યા અને
ટાઇપ કરવાનું શરુ કર્યું.
સવાર પડી. નર્સ યા અને નાસ્તાની ટ્રે લઈને આવી. ટેબલ પર માથું ઢાળીને એ
સુતા હતા.
“સર...સર....” એણે એમને ઢંઢોળવાનો પ્રયાસ કરી જોયો.
લેપટોપમાં કર્સર થોડું ખસી ગયું. વર્ડ-પેડ ખુલ્લું હતું.
ફક્ત નવલકથાનું શીર્ષક જ લખેલું હતું. નર્સે સ્ક્રીન પર એ વાંચ્યું, અને મનમાં જ
બોલી પડી,
“અલવિદા.....”

“ આમ તો બહુ જબરદસ્ત બોડી બનાવીને ફરે છે અને કાલે મે જોયું તો એના ઘરે કાર્ટુન જોતો હતો”, “આમ સ્ટેટ લેવલ ખિલાડી છે અને હેર-સ્ટાઈલ કરાવાનો શોખ છે”, “કાયમ મોડે સુધી બહાર રહેતો હોય છે અને આજે એના મમ્મી-પપ્પા સાથે રહેવું છે કરીને ફિલ્મ જોવા ના આવ્યો” આવા બધી પ્રતિક્રિયાઓ આપણે સૌ જાણે અજાણે આપતા કે સાંભળતા હોઈએ છીએ. હવે તમને થશે કે આમાં મુદ્દો શું છે? કે ખોટું શું છે? તો ખોટું તો કશામાં કશું નથી હોતું જ્યાં સુધી આપણે શાંતિથી વિચારીએ કે મૂલવીએ નહિ. હા તો આમાં મુદ્દો છે કે આપણે સૌ આમ Extremeમાં માનીએ છીએ અને એના પાયા પર આપણે અમુક conceptsને “સ્ટીરીઓ-ટાઈપ” કરી દીધા છે.

કોઈ યુવાન આમ એકદમ કસાયેલા ફીઝીકવાળો હોય કે આમ પોતાના હક માટે અવાજ ઉઠાવનારો હોય અથવા દેશ-સેવા માટે સૈન્યમાં જવાની તૈયારી કરતો હોય તો એ વ્યક્તિ કોઈ સારી ફિલ્મ જોઈને કે કોઈનું દુખ જોઈને રડી ના શકે? માન્યું કે સૈન્યનું જીવન ખુબ કઠીન હોય છે અને એના માટે તમારે તન-મનથી મજબુત હોવું પડે પણ એનો મતલબ એવો નહિ ને કે એ વ્યક્તિ સાવ લાગણીહીન હોય. અરે આ તો બહુ મોટી વાત થઈ. આપણી આસપાસ કોઈ એકદમ સામાન્ય બાંધાનો કે પાતળો વ્યક્તિ હોય અને એનો ખોરાક વ્યવસ્થિત હોય તો પણ આપણે સૌ કેટલી નવાઈ પામીએ છીએ અને એવા વ્યક્તિની ઓળખાણમાંથી કેટલાય લોકોએ એના પર કોઈને કોઈ કોમેન્ટ કરી જ હશે. હોઈ શકે ને કે એનો ખોરાક ઘણો હોય પણ એનું શરીર વધતું ના હોય, માણસ બહુ ખાતો હોય તો એ પાતળો ના હોઈ શકે અને એ જ રીતે જે જાડું વ્યક્તિ હોય એ વધારે જ ખાતું હોય એવું કેમ? આપણે આવી રીતે આપણા મગજમાં ખબર નહિ ક્યાંથી પણ જે concepts બેસી ગયા છે એના સિવાયની કોઈ કેટેગરી સ્વીકારી કે વિચારી કેમ નથી શકતા? મેં ઘણી વાર જોયું છે કે આવી રીતે કોઈ “Not so typical” વ્યક્તિ આપણા ગ્રુપમાં ઉમેરાય કે નવી ઓળખાણ થાય ત્યારે આપણે એને ઝૂમાં કોઈ નવું પ્રાણી આવ્યું હોય એ રીતે treat કરીએ છીએ.

અને છોકરીઓ માટે તો વધારે તકલીફ. આપણે already સારા એવા નિયમો અને મુદ્દા બનાવી ચુક્યા છીએ. અને કદાચ ક્યાંકને ક્યાંક એના લીધે અત્યારે જે ખોટા અર્થમાં “feminism” ચાલે છે એનો અને છોકરીઓને છોકરાઓની જેમ રહેવાનો અને “cool” કહેવડાવાનો રાફડો ફાટ્યો છે. છોકરી કાં તો “ટીપીકલ છોકરી” હોય કાં તો “તું તો ઇસ ઘર કા બેટા હે” અથવા “આ તો અમારી ‘ભાઈબંધ’ છે” વાળી કેટેગરીમાં હોય. એની વચ્ચેનું કેમ કઈ નહિ?

કોઈ છોકરી પંચાતમાં ના પડતી હોય, જેને આમ સામે મોં પર કહી દેવાની ટેવ હોય, ખોટા ડ્રામા ના ફાલે, જેના male-friends વધારે હોય (male-friends લખ્યું છે boy-friends નહિ!) એ સ્વાભાવિકપણે “ટીપીકલ છોકરી” તો કેહવાય નહિ. તો હવે જો એને જ શોપિંગનો કે મેકઅપનો શોખ હોય તો શું કહેવાનું? “બે યાર, તું તો સાવ છોકરી જેવું કરે છે”...ભાઈ તો એ છે જ છોકરી અને ખાલી એનામાં અમુક વસ્તુ “ટીપીકલ છોકરી” જેવી નથી એ પહેરવા-ઓઢવાનું મૂકી દે? (અને આમાં પાછી ટીપીકલ છોકરીની કેટેગરી પણ એમને ખબર કે કેવી હોય). એ જ રીતે જે આમ એકદમ નાજુક દેખાતી હોય, એ જોરથી બોલે કે અકળાઈ જાય કે ગાળ બોલે કે હાથ ઉપાડે તો એમાં આપણને નવાઈ લાગે, again ઝૂનું નવું પ્રાણી !

કોઈ એક વ્યક્તિ (હું ખાલી છોકરીઓની વાત નથી કરતી ના ખાલી છોકરાઓ ની; મારે એટલે ક્લીયર કરવું પડે કે અમુક લોકો છોકરીઓને વ્યક્તિઓ કે માણસોમાં નથી ગણતા અને બીજા અમુકને લાગે છે કે કોઈ છોકરીએ લખ્યું હશે તો છોકરીઓ માટે જ લખ્યું હશે!!) હા તો કોઈ એક વ્યક્તિ એકસાથે શાંત અને તોફાની, નાજુક અને મજબુત કે આમ લડાયક મિજાજની, બોલ્ડ અને છતાં લાગણીશીલ કે શરમાળ ના હોઈ શકે?

**If you don't know
the situation then
you don't have a
right to have an
opinion.**

આ ખાલી ઉદાહરણ હતા, આવા કેટલાય કોમ્પીનેશન હોઈ શકે અને હોય છે. આપણે જરૂર છે આપણા વિચારોની ક્ષિતિજને વિસ્તારવાની. નવા નવા લોકોને મળવાની, કોઈ જાતનાં અગાઉથી બાંધેલા મત કે concepts વગર સ્વીકારવાની અને નવા નવા અનુભવ લેવાની. આપણે જો આટલા નાના-નાના difference ના સ્વીકારી શકતા હોઈએ તો હજી ગે-રાઈટ્સની વાત કરવાની તો આપણી ઔકાત જ નથી. સમ-વૈચ્છીકતાને એના સંપૂર્ણ આદર સાથે સ્વીકારી શકવા માટે આપણે ખુબ વિકસિત થવું પડે એમ છે.

મને લાગે છે કે આના માટે દરેક સ્કુલમાં કોઈ એવી વ્યવસ્થા હોવી જોઈએ કે જેમાં મહિનામાં એક-બે દિવસ બાળકો ક્યાંક બહાર જાય, અથવા કોઈ હોસ્ટેલમાં કે અનાથાશ્રમમાં રોકાય, એકબીજાનાં પરિવારના સાથે રોકાય, અથવા ઘરેથી પણ માતા-પિતાએ ક્યાંક ફરવા લઈ જવાનું કે કોઈ સારા ક્લબ કે એક્સચેન્જ-પ્રોગ્રામમાં જો શક્ય થઈ શકે તો મોકલવા જોઈએ. વાંચવાની ટેવથી ઉત્તમ તો શું હોઈ શકે? હવે તો નાના-નાના બાળકો પણ નેટ વાપરવામાં ઉસ્તાદ હોય છે, તો એનો પણ positive ઉપયોગ કરી શકાય. આનાથી વધારે કંઈ suggest કરવું એ મારા જ્ઞાન અને ક્ષમતાની બહારની વાત છે. પણ લોકોને સ્વીકારતા શીખવા માટે મારા મતે કોઈ ડીગ્રી કે કોર્સની જરૂર નથી. માતા-પિતા, મોટા ભાઈ-બહેન, શિક્ષક કોઈ પણ આ માટે મદદ કરી શકે એમ છે. મને આપણા દેશના યુવાનો પર એટલો વિશ્વાસ તો છે જ કે કોઈ એકવાર રસ્તો બતાવે તો પછી તો જાતે જ destination સુધી પહોંચી જાય.

મને આશા છે કે હું મારા વિચારો સ્પષ્ટપણે આપ સુધી પહોંચાડી શકી છું. મને આપના મત જણાવો manorishah@gmail.com પર.

“ને મૌન દ્વારા વાત હું સમજાવી ના શક્યો, લેવો પડ્યો ન છૂટકે આધાર શબ્દનો.”

અમે બન્ને ટ્વીન્સ. એનું નામ ઇશાન, ને મારું ઇશિતા. એનો જન્મ મારા કરતા પાંત્રીસ મિનીટ મોડો, એટલે ઓબવ્સ્વી હું મોટો ને એ નાનો. એ મને દીદી કહીને બોલાવે.

ટ્વીન્સ હોવાથી પપ્પા અમારા માટે સરખી જ વસ્તુઓ લાવતા. સરખા રંગના રમકડાં, સરખી જ પઝલ્સ, સરખી જ બેડશીટ, સરખા જ કોફી-મગ, કપડાં પણ સરખા રંગના જ, ખાલી જેન્ડર પ્રમાણે થોડી સ્ટાઇલ ચેન્જ થાય એટલું જ.

પણ ટ્વીન્સ હોય, એટલે એવું જરૂરી થોડું છે કે, સ્વભાવ પણ સરખા જ હોય! એને અટક્યાળા કરવા જોઈએ, ને મને શાંત બેસી રહેવું. એ કારણથી અમારી વચ્ચે બહુ ઝઘડાં થતાં. મમ્મીને બહુ મુશ્કેલી પડતી અમને બન્નેને એકસાથે સાચવવાની. મમ્મી જોરથી એક રાડ પાડીને પપ્પાના નામની ધમકી આપીને અમને એક ખૂણામાં બેસાડી દેતી. પછી અમે કંઈ ના બોલતા. મમ્મી એમના કામે વળગી જતી. ને ભઈલો મારી સામે જોઈને જીભડા કાઢીને હસતો. જેમ જેમ એનો જીભડો લાંબો થતો ગયો, એમ-એમ અમારા વચ્ચેનું અંતર વધતું ગયું ને એના અટક્યાળા પણ ઘટતાં ગયા.

અમે એપાર્ટમેન્ટમાં રહેતા. પપ્પાના સ્કૂટરના અવાજથી અમે સુપેરે પરિચિત હતા. એટલે જેવો પપ્પાના સ્કૂટરનો ટીપીકલ અવાજ સંભળાય, એટલે અમે બધા ઝઘડા મુકીને યુપયાપ ડાહ્યાડમરા થઈ બેસી જતા.

એકવાર પપ્પા અમારા માટે એક સાઇકલ લાવ્યા. અમારી લાઈફની પહેલી એવી વસ્તુ, કે જે અમારા બે માટે સરખી નહોતી, પણ એક જ હતી! એક જ સાઇકલમાંથી અમારે બન્નેને મેનેજ કરવાનું હતું. પણ મારે એની સાથે કોઈ વસ્તુ શેયર નહોતી કરવી. ને એટલે જ, મેં પપ્પા સામે મને એવી જ બીજી સાઇકલ લઈ દેવાની જીદ કરી. પણ પપ્પાના વઘેલા ટેમ્પરેયર સામે મારી જીદ ક્યાય ઓગળી ગઈ. વધારામાં એક ગાલ ઉપસાવી નાખનારો તમાયો પડ્યો એ નોખો!

હું સુન્ન થઈને રૂમમાં જ પુરાઈ ગઈ. રડવું આવતું હતું, પણ રડી નહીં હું. ભઈલો મારી પાસે આવ્યો, ને મને સાઇકલની યાવી આપતા બોલ્યો,

“લે દીદી. મારે નથી જોતી સાઇકલ...”

“મારે પણ નથી જોતી. રાખ તારી પાસે.” મોઢાને દેવાય એટલો વળાંક આપીને હું બોલી.

એ કંઈ બોલ્યો નહી, ને મારા પલંગ પર યાવી મુકીને જતો રહ્યો. મેં પલંગ પરથી ઉઠાવી એ યાવી ટેબલના ખાનામાં મૂકી. બીજે દિવસે એમાંથી સ્કેચ-પેન લેવા જતા જોયું કે, એમાં સાઇકલની બીજી પણ યાવી છે. મોટી ગાડીની જેમ સાઇકલમાં પણ યાવીના બે સેટ જ હોય છે, ને ભઈલો બન્ને સેટ મારા હવાલે કરતો ગયો. પણ વટમાને વટમાં મેં સાઇકલનો લોક ક્યારેય ખોલ્યો જ નહીં ને! ભઈલાએ પણ એની રાહમાંને રાહમાં ક્યારેય સાઇકલ ના ચલાવી. એક દિવસ પપ્પાએ બન્નેને સામે બેસાડીને હાથ લાંબા કરાવીને નેતરની સોટીથી અમને બન્નેને બે-બે ડોઝ આપ્યા અને સાઇકલ વેચી આવ્યા.

પરીક્ષામાં એને મારા કરતા વધારે માર્ક્સ આવે, એ મારાથી કેમેય કરીને સહન થતું નહી. એમ તો એ ભણવામાં હોશિયાર જ હતો ને અમારે બન્નેને સરખા જેવા જ માર્ક આવતા. પણ બ્યારમાની બોર્ડની પરીક્ષામાં શું થયું, ખબર નહી, એને મારા કરતા ઘણા ટકા ઓછા આવ્યા! પપ્પા તો ભઈલાને બહુ ખીજાયા. મને ગમ્યું કે, મારા કરતા એને ઓછા માર્ક્સ આવ્યા એ. પણ એટલા બધા ઓછા આવ્યા અને પપ્પા એને ખીજાયા, એ મને ના ગમ્યું. મને તો અમદાવાદમાં જ મેડીકલ કોલેજમાં એડમીશન મળી ગયું. એને પણ ડેન્ટલમાં મળતું હતું. પણ એણે

બી.એસ.સી. જ પસંદ કર્યું.

એણે મને એક દિવસ એની એક બૂકમાં વચ્ચે સાયવીને મૂકેલો એક છોકરીનો ફોટો બતાવ્યો,
“બેન. આ જો. આ સુરુચિ છે. મારી સાથે જ ભણે છે. બહુ સારી છોકરી છે. અમે બન્ને એકબીજાને પ્રેમ કરીએ છીએ.”

મેં ચેહરાના હાવભાવ બદલ્યા સિવાય જ જવાબ આપ્યો,

“હમ્મ...”

ભઈલો કંઈ બોલ્યો નહી, ને ત્યાંથી જતો રહ્યો.

સુરુચિ બહુ સુંદર છોકરી હતી. મારા કરતા તો ક્યાંય વધારે.

એક દિવસ મારા જુના સર્ટોફીકેટ્સ શોધતા-શોધતા એના કબાટમાંથી એક ડાયરી મારા હાથમાં આવી. એની પર્સનલ ડાયરી હતી.

એમ તો મને એની વસ્તુઓમાં કે વાતોમાં બહુ રસ નહી, લીધો જ ન’તો ક્યારેય. પણ થયું કે, લાવ, જોવું તો ખરાં, શું લખ્યું છે એમ!

મેં એ વાંચવાનું શરુ કર્યું.

એક જગ્યાએ લખેલું હતું.....

..... સ્કૂલ અને ટ્યુશનની નાની નાની ચેપ્ટર વાઈસ ટેસ્ટમાં પણ જો મારા કરતા અડધો માર્ક્સ ઓછો આવે તો પણ એ ખાધા-પીધા વગર આખો દિવસ બુક્સ લઈને બેઠી રહેતી. અગિયારમાં ધોરણમાં એન્યુઅલ એક્ઝામમાં મારે એના કરતા વધુ માર્ક્સ આવ્યા. એને તાવ ભરાઈ ગયો. એને દાખલ પણ કરવી પડી. બારમાની બોર્ડની એક્ઝામમાં મારે શું કરવાનું હતું, એ હવે હું સારી રીતે સમજી ગયો હતો. આવડતું હોવા છતાં પણ હું બધા પેપરમાં અંદાજે પાંચ-સાત માર્ક્સ જેટલું કોરું રાખીને આવ્યો. મને ખબર હતી કે જો ભૂલેયુકે પણ દીદી કરતા મારે વધારે માર્ક આવી જશે, તો એ નક્કી આત્મહત્યા જ કરી લેશે. એમાં એનો વાંક નથી. એનો સ્વભાવ જ એવો છે. ભાઈ-બેન વચ્ચે એટલી ઈર્ષ્યા તો હોય જ ને. પણ હું શું કામ જાતે કરીને એને લોડ આપું? ભલે ને એ ખુશ રહેતી. મારી જ દીદી છે ને...

બીજી જગ્યાએ લખેલું હતું.....

..... સુરુને મેં આજે હિંમત કરીને ‘આઈ લવ યુ’ કહી જ દીધું. સુરુ કંઈ બોલી નહી. શરમાઈને નીચું જોઈ ગઈ. મને તો ખબર જ હતી કે, એની ‘હા’ જ છે. બસ હવે દીદીને વાત કરીશ. દીદીને મળાવી દઈશ...

તો બીજી એક જગ્યાએ લખેલું હતું કે.....

..... એ દિવસે મેં સુરુનો ફોટો દીદીને બતાવ્યો. કોલેજમાં આવ્યા પછી દીદીની વાત મમ્મી-પપ્પા ટાળતા નથી, એટલે મેં સૌથી પહેલા એને જ વાત કરી. મને એમ હતું કે, એ તરત જ ખુશ થઈને મને એમ કહેશે કે, “ભઈલા. ભાભીને મળાવ તો ખરાં...” પણ સપોર્ટ તો દૂરની વાત, દીદીએ સરખો રીખ્વાય પણ ના આપ્યો. પછી ઘણા દિવસ સુધી મેં દીદીને અરીસા સામે કેટલીય ઘડીક ઉભી રહેતા જોઈ.

એક સાંજે કોલેજથી ઘરે આવીને હું દીદીના રૂમમાં જઈ રડવા લાગ્યો, ને એને કીધું કે, “દીદી, મેં તને સુરુનો ફોટો બતાવ્યો હતો ને, એ ઓફ થઈ ગઈ. ફેમીલી જોડે એ જયપુર ફરવા ગઈ હતી ને રીટર્નમાં એમની ગાડી પલ્ટી ખાઈ ગઈ...” હું રડતો જ રહ્યો, પણ દીદીએ મારા માથા પર હાથ પણ ના મુક્યો કે ન તો મને છાનો રાખ્યો! પછી એ અરીસા સામે ઉભી રહેતી બંધ થઈ ગઈ. દીદી માટે મેં સુરુને જીવતાજીવત મારી નાખી. આઈ એમ સોરી સુરુ. આઈમ એમ સોરી દીદી, હું તારી સામે ખોટું બોલ્યો. પછી તો સુરુ ને હું છૂટા પડી ગયા. કોલેજ પણ પૂરી થઈ ગઈ. મારે સુરુ જોડે જ લગ્ન કરવા હતા, પણ દીદીના સપોર્ટ વગર એ શક્ય જ નથી. પપ્પાને હું ડાઈરેક્ટ કહી શકું એમ જ નથી... હું બધું વાંચતી જ ગઈ.

આખી ડાયરી વાંચીને લાગ્યું કે,

“મારો ભઈલો દુનિયાનો સૌથી સારો ભઈલો છે. અમે બન્ને ટ્વીન્સ છીએ જ નહીં. એ મારાથી ઘણો મોટો છે.”

ઘણા દિવસ થઈ ગયા. ઇશાન આજે ડાયરી લઈને બેઠો.....

..... કાલે દીદીનો અચાનક મારા પર કોલ આવ્યો કે એને અરજન્ટ કામ છે. હું જોબ પરથી લીવ લઈને એણે બોલાવ્યો તો એ કાફેમાં ગયો. ત્યાં એની સાથે ઉંઘી ફરીને એક છોકરી બેઠી હતી. એ સુરુ હતી. “જોબ પૂરી થવાના ટાઇમે ઘરે આવી જજે” - એટલું બોલીને એ જતી રહી. ઘરે આવ્યો ત્યાં સુધીમાં પપ્પા પણ રોજની જેમ ઘરે આવી ગયા હતા. મને જોઈને ટીવી બંધ કરી દીધું. દીદી અંદરથી મારી ફેવરીટ ‘કાજુ-અંજીર’ ની મીઠાઈનું બોક્સ લેતી આવી અને મારા મોઢામાં એક પીસ મુક્યો ને એટલું બોલી કે, “સોરી ભઈલા....” પપ્પાએ કીધું કે, “જોબ પર કાલ લીવ લઈ લે. કાલ સુરુચિના પપ્પા સાથે પણ વાત થઈ ગઈ છે. કાલ એના ઘરે જવાનું છે...” આ જે કંઈ થઈ રહ્યું હતું, એના પર મને વિશ્વાસ જ નહોતો આવતો. આજે અમારા લગ્નની તારીખ પણ ફિક્સ થઈ ગઈ. હું બહુ જ ખુશ છું. સુરુ પણ. પણ અમારા બન્ને કરતા મારી દીદીને હું વધુ ખુશ જોઈ રહ્યો છું. તે મને ઘણો સપોર્ટ કર્યો દીદી. તું દુનિયાની સૌથી બેસ્ટ દીદી છે.

SHUT DOWN :

ભાઈ એટલે,

બહેનના પડખે રહેતો એક પિતાતુલ્ય પડછાયો.

ને બહેન એટલે,

પુરુષને પૂરેપૂરું સમજનારું એકમાત્ર સ્ત્રી-પાત્ર.

(સત્યઘટના પરથી પ્રેરિત. અર્પણ : મારી પોતાની દીદી ‘આરતી’ને)

(શીર્ષક-પંક્તિ : આદિલ મન્સૂરી)

ક્યા કભી સવેરા, લાતા હૈ અંધેરા, સૂખી સિયાહી, દેતી હૈ ગવાહી,
સદિયો પુરાની ઐસી એક કહાની, રેહ ગઈ, રેહ ગઈ, અનકહી...

-અમિતાભ ભટ્ટાચાર્ય

દુનિયામાં જો આપણે વખણાતી જોડીઓની વાત કરીએ તો એમાં દાદા અને પૌત્રની જોડી ચોક્કસ જ જોવા મળે. દાદા અને પૌત્ર વચ્ચેનો સબંધ મિત્રતાથી કંઈક ગણો આગળ હોય છે. આવી જ એક જોડી હતી બચુદાદા અને બંટીની. આગળની વાત આપણે જોડે બેસીને જ નિહાળીએ...

“અરે બંટીબેટા જાગ્યો કે નહિ? ચાલ આજે રવિવાર છે આપણે નક્કી કર્યું તું બાજુના પાર્કમાં ચાલવા જવાનું ને પછી ત્યાંથી આપણે બન્ને પેલા કસ્તુરીલાલની દુકાનેથી કચોરી પણ લાવવાની છે એટલે ત્યાં સુધી માંડ તારો પપ્પો ઉઠી રેહશે.”

“દાદા ઘડીક સુવા દોને હજુ તો પોણા છ જ વાગે છે. આટલી સવારમાં જઈશું તો ઊલટાની વધુ ઊંઘ ચડશે, પણ કંઈ નઈ ચાલો હવે કંઈ ઊંઘ નહી આવે. તમે ઘડીક છાપું વાંચો હું ફટાફટ ફેશ થઈ જાવ.”

બચુદાદા અને બંટી બન્ને પાર્કમાં ચાલતા-ચાલતા વાત કરતા હોય છે અને અચાનકથી એમને રસ્તામાં એક ગુલાબનું ફૂલ પડેલું દેખાય છે.

“હૈ દાદા, હું શું કહું છું, કે તમે તો કોલેજ પણ કરી છે તો તમે કોઈને આવું ગુલાબ-બુલાબ આપીને પ્રપોઝ કર્યો તો કે નહિ? તમે મને આમ તો કેટલી બધી વાતો કરી છે, તમારી નોકરીની, તમે શું શું પરાક્રમ કર્યા એની પણ તમે કદી તમારી કોલેજ-લાઈફ વિશે તો મને કીધું જ નથી, આજ તો મારે તમારી કોલેજ-લાઈફ વિષે જાણવું જ છે બસ!”

“અરે ધીમે-ધીમે..શ્વાસ તો લેવા દે મને..!”

“જો નાનકા મેં તને હંમેશા બધું કહ્યું છે, તારાથી કદી કોઈ વાત છુપાવી નથી પણ અમુક વાતો એવી છે ને જે મેં મારા માટે મારા હૃદયમાં સંઘરીને રાખી છે, પણ તું તો મારું હૃદય છે એટલે તને કહીશ પણ તારે આ વાત કોઈને કહેવાની નથી, પ્રોમિસ?”

“ઓકે દાદાજી, પ્રોમિસ બસ!”

તો સાંભળ...

અમારા વખતમાં આમ કાયદા બહુ કડક, એમાં પણ છોકરીઓ સાથે બોલતા કોઈને જોઈ જાય કોઈ તો એનું નામ તો બગડતા બગડે, એ પેલા છોકરીનું નામ બગડી જાય. કોઈને કોઈ સાથે વાત પણ કરવી હોય તો છુપી રીતે પત્ર આપીને કરતા, એમાં પણ જો તમારું પાનું પડ્યું તો પડ્યું બાકી મોટી બબાલ થાય અને શું નું શું થઈ જાય પણ, મારી સરલા આ બધાથી પર હતી. સરલા એ સદીમાં આગળની સદીનું જીવતી હતી, એને બસ એની અને એની આસપાસ રહેવા લોકો કે જેની જોડે એ પોતાપણું- લાગણી અનુભવતી એટલા લોકોની જ પડી હતી, કોઈ શું કહેશે એ તો ક્યારેય એણે વિચાર્યું જ નહોતું. મને એની આ જ વાત સ્પર્શી ગઈ હતી.

મને ખબર છે નાનકા કે તું વિચારતો હોઈશ કે તારા દાદીનું નામ તો હંસા છે તો આ સરલા કોણ બરાબરને?

“હા દાદાજી, તો એનો મતલબ એમ કે તમે હંસાબા ને પ્રેમ નહોતા કરતા?”

“નાનકા, તારી હંસાબાને હું બહુ જ પ્રેમ કરતો, અત્યારે પણ કરું છું, એ મને છોડીને હંમેશા માટે જતી રહી છે તો પણ આજે પણ હું એને એટલો જ પ્રેમ કરું છું, મને યાદ છે કે જ્યારે એ એના અંતિમ શ્વાસ લઈ રહી હતી ત્યારે તૂટક અવાજમાં મને કહેતી પણ ગઈ હતી કે એને કદાચ આવો પ્રેમ બીજું કોઈ ના આપી શકેત, અને આવતા જનમમાં પણ મારી જ પત્ની બનવું છે.”

“અને બીજી એક વાત કહું તને, મેં આ સરવાની વાત હંસાને પહેલા જ કઈ દીધી હતી તો પણ એને મારા પર વિશ્વાસ હતો ને એને મારા સાથે લગ્ન કર્યા અને ત્યારથી લઈને આજ સુધી મને એ વિષે ના તો કંઈ સંભળાવ્યું છે કે ના કદી એ વાતનો ઉલ્લેખ સુદ્ધાં કર્યો છે!”

“હા તો દાદાજી પછી તમારી કોલેજમાં શું થયું, તમે સરવાબાને કઈ રીતે મળ્યા- કઈ રીતે પ્રપોઝ કર્યો?”

હા તો એમાં એવું થયું ને કે અમે બન્ને હોસ્ટેલમાં રહીને ભણનારા, વળી ક્લાસમાં પણ અમારી રોજજે હાજરી હોય અને ઉપરથી ભણવામાં પણ બન્ને હોશિયાર. બસ ધીમે ધીમે વાતોને એવું શરુ થયું, અને પછી એક દિવસ સરવાએ સામેથી જ મને પ્રપોઝ કર્યો. મને બે ઘડી તો વિશ્વાસ જ ના થયો. મને આવીને કહે, “હું તને પ્રેમ કરું છું, શું તું પણ મને પ્રેમ કરે છે? આમ તો મને ખબર જ છે કે તું કરે છે પણ મને લાગ્યું કે તું કહેતા ડરે છે એટલે મેં જ કહી દીધું.” હું શું બોલું? કદાચ પહેલી વાર કોઈ છોકરીએ કોઈ છોકરાને ગુલાબી-ગુલાબી કરી નાખ્યો હતો. થોડી વાર એની આંખોની માદકતા લીધા બાદ મેં એનો હાથ મારા હાથમાં લીધો અને “હા” કહી દીધું.

બસ પછી તો જોવાનું જ ક્યાં રહ્યું, અમને કોલેજમાં બધા “બોલ્ડ-કપલ” ના નામે જ ઓળખતા કેમ કે એ પછીથી હંમેશા અમે જોડે જ આવતા-જતા. હોસ્ટેલમાં રહેતા એટલે ઘરના કોઈને વાત ખબર પડી જવાનો પણ કોઈ ડર નહોતો, અને સરવા તો વળી બહુ હિંમતવાન, મને પણ કહી દે કે એમાં શું ખબર પડી જાય તો, હું છું ને તારા સાથે, કંઈ નહિ થવા દવ તને, હું કદાચ એના લીધે જ જીવનમાં એટલો બધો નીડર બન્યો છું.

“દાદાજી, તો પછી તમારા અને સરવાબાના લગ્ન કેમ ના થયા?”

જ્યાં સુધી મને યાદ છે ત્યાં સુધી કદાચ એ દિવસે મારા બા-બાપુ કોલેજે આવ્યા હશે, કોલેજની બાજુના કોઈક ગામમાં સબંધીના લગ્ન હશે તો એ લોકો ત્યાં જવાના હતા તો ત્યાંથી થયું કે મને મળતા જાય, અને બરાબર કોઈ ફિલ્મમાં બને એમ એમણે મને સરવા સાથે કોલેજના પગથીયા પર બેસેલો જોઈ લીધો, અને બસ ખેલ ખતમ! હું હોસ્ટેલ પર આવ્યો બા-બાપુ ને આખી વાત કરી પણ એમની તો ગાડી જાણે નાત-જાત, સમાજ પર જ અટકી ગઈ હતી, ત્યાં સુધી કે મને કોલેજ છોડી દેવાની પણ વાત કરી, પણ હું ના માન્યો, છેવટે બા એ અન્ન-જળ ત્યાગની વાત કરી અને મારે કમને પીગળી જવું પડ્યું.

એ રાતે હું સરવાને છેલ્લી વખત મળ્યો, એને બધી વાત કહી અને કહ્યું કે મારાથી આ શક્ય નહીં બને, કદાચ ભગવાનને એવું જ મંજુર હશે. એને મારી વાત સાંભળી અને એક પણ આંસુ પાડ્યા વગર ત્યાંથી જતી રહી, બસ એ રાત અને આજનો દિવસ હું સરવાને નથી મળ્યો.”

“દાદાજી તો તમને એમની યાદ ના આવે, તમને એમને મળવાનું મન ના થયું અત્યાર સુધી?”

“થાય તો ખરા નાનકા, પણ આ ઉમરે હવે શોધવા નીકળું તો કેવું લાગે, કોઈ પૂછે તો મારે એને શું કેહવું, અને એ બધું ના જોઈએ તો પણ એને હવે શોધવી ક્યાં?”

“અરે મારા ભોળા દાદાજી, દુનિયા બહુ નાની છે, હવે તો આંગળીના વેઢા પર આવી ગઈ છે, આપને કાલથી જ ‘મિશન સરવાબા’ શરુ કરી દેશું, હું તમારી સરવાને તમારાથી મિલાવીને રહીશ.”

“નાનકા ઉમર તારી પંદર વર્ષની છે પણ વાતો તો યુવાન હોય એવી કરે હો, યાલ-યાલ હવે ઘરે જઈએ, બધા આપણી રાહ જોતા હશે.”

એ જ દિવસે બંટીએ ઇન્ટરનેટની મદદ વડે દાદાજીની કોલેજની વેબસાઇટ પરથી સરલાબાનું એડ્રેસ શોધી કાઢે છે. કેટલાય વર્ષો પહેલાની માહિતી હતી એટલે કન્ફર્મ તો કરવું જ પડે, એટલે બંટી એના સુરતમાં રહેતા કઝીનને વાત કરી ત્યાં શોધ-ખોળ કરાવે છે. અંતે જાણવા મળે છે કે સરલાબા ના લગ્ન અમદાવાદની નજીક આવેલા આણંદમાં થયા હોય છે. બે દિવસની જહેમત બાદ એ બચુદાદાને કહે છે કે દાદા તૈયાર થઇ જાઓ આપણે આણંદ જવાનું છે.

“ અરે, નાનકા મને કહે તો ખરા, આપણે આણંદ કેમ અને કોને ત્યાં જવાનું છે, આ અચાનકથી શેનો પ્રોગ્રામ બનાવી કાઢ્યો તે?”

“દાદાજી થોડી જ વારમાં તમને બધી જ ખબર પડી જશે, તમારા માટે સરપ્રાઈઝ છે!”

“ડ્રાઇવર અંકલ, આપણે જોગણીમાતા રોડ પાસે શાલીગ્રામ બંગ્લોઝમાં જવાનું છે.”

ગાડી બરાબર બંગલો નંબર ૫ પાસે આવીને ઉભી રહે છે, બંટી દાદાજીને કહે છે કે જાવ દાદાજી સરલાબા કદાચ તમારી જ રાહ ના જોતા હોય.

ડોરબેલ વાગે છે અને જેવું બારણું ખુલે છે એવી સામે જ, જાજરમાન વ્યક્તિત્વ ધરાવતી સરલા, આછા ભૂરા રંગની બોર્ડરવાળી સાડીમાં એમનો ગૌર ચહેરો વધારે તેજસ્વી લાગતો હતો પણ આ શું? એના ગળામાં સુકાયેલો ચંદનનો હાર? મતલબ કે સરલા, મારી સરલા હવે આ પૃથ્વી પર નથી?

જેમણે દરવાજો ખોલ્યો હોય છે એ સરલાબાનો પુત્ર હોય છે, એ દાદાજીને જોઇને કહે તમે બચુદાદા તો નહિ ને? એ કહે છે કે આજે બાનું બારમું છે અને અંતિમ પળોએ એ કહેતા ગયા હતા કે, બચુની બહુ રાહ જોઈ મેં, બહુ રાહ જોવડાવી એણે, પણ હવે એ આવશે, બહુ જ જલ્દી આવશે.

બચુદાદા બસ એ ફોટામાં રહેલી સરલા સામે જ જોયા કરે છે, એની આંખોમાં જોઇને કહે છે લે હું આવી ગયો. અને પછી ખિન્ન હૃદયે આવીને ગાડીમાં પાછા બેસી જાય છે.

સરલાબા જાણે ફોટામાંથી કહેતા હોય કે બસ એક તારી અધુરપ મારી આંખોમાં રહી ગઈ હતી, તું આવ્યો તને આંખોમાં આંજી લીધો, બસ મારો જન્મ સફળ રહ્યો!

પ્રેમ-અભિષેક : કંઈ-કેટલીયે લવ-સ્ટોરીઓ અધુરી રહી જાય છે, પૂર્ણતા પ્રાપ્ત નથી કરી શકતી. પણ એનો મતલબ એ નથી કે એ પૂર્ણ નહોતી, પ્રેમ એ ઉર્જા જેવો છે એ બસ એમાંથી બીજામાં જાય છે પણ નાશ તો કદી જ નથી થતો.

શું સમગ્ર વિશ્વ એક ધર્મ ક્યારેય અપનાવી નહીં શકે?

સૌપ્રથમ ધર્મ શબ્દ ને સમજવાની જરૂર છે. ધર્મનો અર્થ કોઈ ધાર્મિક સંપ્રદાય એવો નથી થતો જે માનવસમૂહ એ બનાવી અથવા ઉપજાવી કાઢેલો હોય. ધર્મને સમજવું સરળ છે, જેમકે મર્યાં નો ધર્મ છે, “તીખાશ” આપવાનો, ખાંડનો સ્વાભાવિક ધર્મ છે, “મીઠાશ” આપવાનો. એવી જ રીતે આપણો એક સ્વાભાવિક ગુણ અથવા ધર્મ છે. આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે, “દરેક વ્યક્તિમાં સ્વાભાવિક રીતે સેવા કરવાનો ગુણ રહેલો છે, કેવી રીતે? દરેક વ્યક્તિ કોઈકની નોકરી તો કરતો જ હોય છે, ખેડૂત, ખેતરમાં સેવા કરતો હોય છે. છેલ્લે અમીરમાં અમીર વ્યક્તિ પણ સેવા કરતાં હોય છે, તમે જોઈ શકો કે, “અમીર વ્યક્તિઓ કૂતરાઓ પાળતા હોય છે, દરેક પરિસ્થિતમાં સેવા, મધ્યમાં જ છે. તો આ દૂનિયામાં રહેલી દરેક વ્યક્તિનો સ્વાભાવિક ગુણ સેવા કરવાનો છે, પણ સૌથી મોટો ધર્મ, “પરોધર્મ” છે, પરોધર્મ એટલે એવો ધર્મ જે, વ્યક્તિને પ્રેમ કરતાં શીખવે. તમે હિંદુ, ક્રિષ્ચિયન, મુસ્લિમ, જૈન અથવા બીજા ઘણા ધર્મ સ્વીકારી શકો છો, સારું છે, ઉત્તમ છે, અતિઉત્તમ છે. આપણને વિશ્વના કોઈ પણ ધર્મ સાથે કોઈ પણ પ્રકારનો ઝઘડો નથી જ અને હોવો પણ ના જોઈએ.

ધર્મ એ વ્યક્તિને ઈશ્વર સાથેનો સબંધ આપે છે. ઉદાહરણ તરીકે ક્રિષ્ચિયન ધર્મ ભગવાનને સ્વીકારે છે, તો ત્યાં ઈશ્વરભાવના છે. કોઈ વ્યક્તિ બીજી વ્યક્તિને યાદે છે, તો તે પ્રેમ સંપૂર્ણ ત્યારે જ છે જ્યારે એ કૃષ્ણાભાવના અથવા ઈશ્વરભાવના સ્વીકારે. ધાર્મિક આદેશો છે કે તમે ભગવાનને યાદો, જો તમે ભગવાનને પ્રેમ કરશો તો, સ્વભાવિક પણે તમે દરેક વ્યક્તિને પ્રેમ કરશો, અને આ જ પ્રેમની પૂર્ણતા છે. ઉદાહરણ તરીકે જો તમે તમારા પેટને પ્રેમ કરો અને એને ભોજન આપશો તો, એની મેળે જ શરીરના બધા અંગોને ભોજન મળી જશે. તમે વૃક્ષના મૂળિયામાં પાણી આપશો, તો એ વૃક્ષના દરેક અંગોને મળી જશે. જે ધર્મ, ભગવાનને પ્રેમ કરતાં શીખવાડશે, એવો ઈશ્વર ભાવનાભાવિત વ્યક્તિ, નાની કીડીને પણ પ્રેમ કરશે. એક શિકારી, પશુ-પક્ષીને મારીને આનંદ લેતો હતો, એ જ વ્યક્તિ જ્યારે ઈશ્વર ભાવનાભાવિત બન્યો તો હવે એ આવું કૃત્ય ઈચ્છતો નથી. એ નાની કીડીને પણ ભગવાનો અંશ માને છે. જ્યારે ખરો ઈશ્વર પ્રેમ હોય ત્યારે વ્યક્તિ “સમદર્શિ” બને છે. દરેક વ્યક્તિને, દરેક જીવને સમાન આત્મા રૂપે જુએ છે, આવાં ઈશ્વર ભાવનાભાવિત વ્યક્તિ માનવહિંસા તો શું! પશુહત્યા વિશે વિચારી શકે! તો વિશ્વની બધી જ સમસ્યાઓ કૃષ્ણાભાવના અથવા ઈશ્વરભાવના થી ઉકેલી શકાય છે. તમે ભગવાનને પ્રેમ કરવાનું શરૂ કરો, બાકીની બધી મુશકેલી આપોઆપ ઉકેલાય જશે.

આ વિશ્વની મુશકેલીઓ લોકો પોતપોતાના અંગત મંત્વ્યથી ઉકેલે છે, પણ આ તો એવું થયું કે, “એક આંધળો, બીજા આંધળાને રોડકોસ કરાવે”. અતિ મહત્વનો પ્રશ્ન એ જ છે કે લોકોને ભગવાનને પ્રેમ કરવામાં રસ નથી, અગર એ ભગવાનને પ્રેમ નથી કરતો તો બીજા વ્યક્તિને તો શું પ્રેમ કરવાનો? સ્વાર્થી વૃત્તિ લોકોને વિનાશ તરફ લઈ જાય છે, ઘણા બાબાઓ સભા ભરે અને ચમત્કાર કરે, ત્યાં પોતાને કંઈક મળવાની ભાવના એ ભેગા થાય અને ધીરેધીરે એ બાબા નવા સંપ્રદાયની રચના કરે અને વિશ્વના ધાર્મિક સંપ્રદાયોમાં એક નવો ધર્મ ભળે. પણ ખરો ધર્મ, દરેક જીવને, ઈશ્વરનો અંશ માની પ્રેમ કરવાનો છે. કોઈ જાદુ-ટોનાથી પોતાનો અંગત લાભ મેળવવાનો નથી.

**THERE IS ONLY
ONE RELIGION,
THOUGH THERE
ARE A HUNDRED
VERSIONS OF IT.**

George Bernard Shaw

PICTUREQUOTES.COM

આપણે ભારતમાં જોઈ શકીએ, “ભારત એક અખંડ દેશ હતો અને હવે એ બે દેશોમાં પરિવર્તિત થઈ ચૂક્યો છે. આંધળા રાજકારણીઓ અથવા નેતાઓ, માનવ સમાજને સુખી નહીં બનાવી શકે. તો એનો માત્ર એક જ ઉકેલ છે, દરેક વ્યક્તિને ઈશ્વર/કૃષ્ણભાવનાભાવિત બનાવો. આખી પૃથ્વી વૈકુંઠ બની શકે છે, જો વ્યક્તિ કૃષ્ણભાવના ભાવિત બને તો! વૈકુંઠનો અર્થ થાય છે કે જ્યાં કોઈ ચિંતા નથી. હમણાની પૃથ્વી ચિંતા અને વ્યાકુળતા થી ઉભરાય છે, વ્યક્તિને વ્યક્તિ પર વિશ્વાસ નથી, લોકો ઈર્ષાળુ બની રહ્યાં છે. પોતાનું ચહીતી ખુરશી કોઈ બીજું લઈ જાય તો ગુસ્સાનો જ્વાળામુખી ફાટે છે. મોટા ભાગના વ્યક્તિઓ ને બીજા વ્યક્તિ તરફ ઈર્ષાની ભાવનાં તો રહેલી જ હોય છે. ચીનને ભારતની ઈર્ષા છે, ભારતને કોઈ બીજા દેશની! તો ક્યાં સુખ મેળવવાની સંભાવના છે? તો વ્યક્તિને જોઈએ કે એ ધર્મની પરિભાષા સમજે, જાદુ-મંતરથી લોકોનું કલ્યાણ કરવાં વાળા બાબાઓ, જેમાં ભગવાનને પ્રેમ કરવાંની ભાવનાનું ટીપુંય નથી અને અંગત સ્વાર્થની ભાવનાનું કેન્દ્ર છે, એનાંથી દૂર રહે. જો તમે ભગવાનને પ્રેમ કરશો, ભગવાનના આદેશોનું પાલન કરશો તો દરેક વ્યક્તિ, દરેક રાજ્ય, દરેક દેશ હળીમળીને રહેશે, ખુશ રહેશે. પણ દુર્ભાગ્ય છેકે ૯૯ ટકા લોકોને પોતાના ધર્મનું જ્ઞાન નથી, બધા પોતાના મન મુતાબિક સાહિત્યો લખ લખ કરે છે, મન મુતાબિક સલાહો આપે છે, જે સૌથી બુધ્ધિશાળી છે, એ ભગવાનનું માનવું નથી, પણ પોતાની ફિલોસોફીનો ફૂલ જોર પ્રચાર કરવો છે. પોતે મહાન છે એવું બતાવવું છે. પણ આ તો એવું થયું કે સારાની વાત માનવી નથી અને આંધળાને પથપદર્શક બનાવવો. આજના સાહિત્યો, રાજકારણ, ધંધા, નોકરી પાછળ સ્વાર્થ વૃત્તિ છે એટલે સુખ નથી પણ નિરાશા જ છે. સૌથી મહત્વની વાત તો એ જ છે કે ભગવાનના આદેશો પાળશો, તો સુખી થશો. જે ભગવાનના આદેશોનું પાલન કરે છે, ભગવાનને પ્રેમ કરે છે એ જ સાચો ધર્મ અને સંપ્રદાય, પણ જ્યાં ભગવાનનાં ઉપદેશોને અવગણીને પોતાની બુધ્ધિનું આંધળું પ્રદર્શન થાય છે એ મૂર્ખ વ્યક્તિ એ બનાવો મૂર્ખ સંપ્રદાય છે. જો પુરા વિશ્વને એકતામાં બાંધવું હોય તો વિશ્વને, ભગવાને પ્રેમ કરતાં શીખવાડવું પડશે. તો એ સ્વાર્થવૃત્તિના સ્તર પરથી સર્વ જીવ પ્રત્યે પ્રેમ કરતા, દરેકને સમાન દ્રષ્ટિથી જોતા શીખશે. ઈશ્વર ભાવનામૃત સમાજ એ પૈસા કમાવવાના ધંધાનો પાયો નથી પણ ભગવાનને પ્રેમ કરતાં શીખવાડનાર, ભગવાનનાં આદેશો કે જેનું પાલન કરીને લોકો સુખી રહી શકે એવાં આદેશોનું પાલન કરનાર ધાર્મિક કૃષ્ણભાવનામૃત સમાજ છે.

Shine in the Mine...!!!

રિકીન ધડુક

આજે વાત કરવી એ વીરરસથી ભારેલ ફિલ્મોની. પૌરુષની જવાળાઓની ગરમીથી પીગળતા સંજોગોની. અમુક યાદગાર સાહસકથાઓમાં સમાવિષ્ટ થાય એવી વાર્તાઓ પરથી બનેલી, બીજા વિશ્વયુદ્ધની પૃષ્ઠભૂમિ પર ઉભેલી ત્રણ ફિલ્મો.

૧૯૩૮માં પોલેન્ડ પર જર્મનીએ કરેલું આક્રમણ. આ આક્રમણમાં સંડોવાયેલ એક પિયાનિસ્ટનો પરિવાર. એક બાદ એક સદસ્યોના મોત પછી માથે લટકતી તલવાર જેવી હાલતમાં ફરતો આ પિયાનિસ્ટ. શરૂઆત થાય ત્યારે ઝાકમઝોળથી ચમકતું શહેર હુમલા પછી ખંડેરમાં બદલાવા લાગે. આ બદલાવ આંખને ખટક્યા વગર સીધો દિલમાં જઈને ઘસરકો કરે.

શહેરનો ખાલીપો અંદરના શૈતાનને હવાતિયાં મારતો બન્ધ કરી દે, ને પછી આ પિયાનિસ્ટ એક પછી એક જગ્યાઓ ફર્યા કરે. આ ફિલ્મ એટલે વધુ રસપ્રદ છે કે ડાયરેક્ટરે પોતાના પોતથી નીતરતા રક્ત અને પરસેવાથી આ સ્ટોરીને સીંચી છે. ડાયરેક્ટર પોતે બાળપણમાં આ આક્રમણથી બચીને એક છોડા વાતે શહેર છોડી ગયા હતા. છતાંયે પોતાની વાર્તા પરથી ફિલ્મ ન બનાવીને આ એક સંગીતજ્ઞ પર બનાવેલી રસપ્રદ ફિલ્મ એટલે,

પોલન્ડની 'The Pianist'

એક જર્મન વેપારી જે પરદેશમાં વેપાર અર્થે જાય છે. વેપારથી ઉપજેલું સમગ્ર અર્થ, એ જ પ્રદેશના લોકો માટે ખર્ચાં નાખે છે ત્યાં સુધી કે એની પાસે કાંઈ બચે નહીં. આપણું વૈદિક મગજ તો આને નર્ચાં ગાંડપણમાં ખપાવે. પણ એવું તો શું હશે કે એ અબજોપતિએ પોતે કમાયેલા બધા પૈસા ત્યાંના લોકો પાછળ ખર્ચાં દીધા?

આ ફિલ્મમાં જરીક વધારે નાટકીય અંદાજમાં દર્શાવેલ અમુક સિક્વન્સ છે પરંતુ ઓવરઓલ ફિલ્મ એક માસ્ટરપીસથી કમ નથી. લાયમ નિસન જેવા ભાડના દીકરાને રડતો જોતા કોઈનીય આંખો ભીની થઈ જાય. લગભગ આપણને જેટલા યાદ હોય એ દરેક એવોર્ડ જીતી છુંકેલી આ ફિલ્મ એટલે સ્પીલબર્ગની પ્રથમ અને સર્વોત્કૃષ્ટ કહી શકાય એવી Schindler's List

લગભગ ૧૦૦ કરોડ જેટલા ખર્ચમાં ખાલી એક ૨૦ મિનિટની સિક્વન્સ શૂટ થઈ હોય એવી એક ફિલ્મ. ચાર ભાઈઓ પૈકી ૩ યુદ્ધમાં વીરગતિને પ્રાપ્ત થાય અને આ માહિતી મળતા આર્મી ઓફિસરો ચોથા નૌજવાન ને શોધવા એક ટુકડી મોકલે.

આ રોમાંચક સર્ફની ઉથલપાથલ અને એ વખતનું બ્રિટન ને જર્મની વચ્ચેનું તનાવ. આલ્ટવા ભવ્ય સેટ અને ટ્રીટમેન્ટ વચ્ચે પણ પોતાની આગવી છાપ છોડી જતા ટોમ હેન્કસ અને મેટ ડેમન. આ રંગીન ફિલ્મ આપણે બીજા વિષયુદ્ધ સમયે થયેલા નરસંહાર નો તાદ્રશ ચિતાર આપે છે. ઘણા આર્મી ઓફિસરોના કહેવા મિજબા તેઓ આજે પણ આ ફિલ્મ રડ્યા વગર જોઈ નથી શકતા. આ માસ્ટરપીસ એટલે સ્પીલબર્ગની જ Saving Private Ryan

સ્પીલબર્ગ પોતે પણ એક યહૂદી છે અને નિશાળમાં ભણતા ત્યારે આ લગુતાગ્રંથીથી પીડિત હતા એવું એ કહી ચુક્યા છે. પણ એની પ્રથમ અને આટલી રિસ્કી ફિલ્મ બનાવવાની હિમ્મત જ કાબિલેદાદ છે. પદ ઇંચ ત્યાં સામે જ વર્તાઈ આવે જ્યારે કોઈ પેલ્લી જ ફિલ્મ આટલા મોટા સ્કેલ પર આટલા સેન્સિટિવ વિષય પર બનાવે. આપણી ખુમારી દર્શાવા આપણા ક્વચરને લગતી જૂજ ફિલ્મો બની છે જે આંગળીના વેઢે ગણી શકાય. લેટેસ્ટમાં સૌથી વધારે ગમી હોય તો રંગ દે બસંતી, ગુલાબ, કે ભગતસિંઘ કહી શકાય. બાકી આપણે હાફ ગર્લફ્રેન્ડથી આગળ જ ક્યાં વધવું છે?

CLOSURE - હિટલરે જેમ યહૂદીઓને ગેસથી મારેલા એમ જ જાપાનીઓએ જૈવિક હથિયાર બનાવવા માટે હજારો યાઈનીઝ અને અન્ય યુદ્ધ કેદીઓને મોતને ઘાટ ઉતારેલા, પરંતુ અમેરિકાના સ્વાર્થને ખાતર એ બધું ભીનું જ સંકેલાયેલું. વિકિપીડિયા પર વાંચો - Unit ૭૩૧

માં ની સ્તુતિ

પૂજે જેને ઋષિ અંગિરા ઋષિ અત્રિ ,
હિમાલય કેરી દિકરી છે માં શૈલપુત્રી .
કરેલા કાર્યોના સૌ શુભ ફળદાયિની,
દ્વિતીય નોરતે પૂજાય માં કાત્યાયની .
દુઃખ , દર્દો ને કષ્ટોની એ હારીણી,
વેદો,ઉપનિષદો ધારિણી માં બ્રમ્હચારિણી.
અદ્ભુત એ રૂપને , અદ્ભુત માં ની છટા,
ચંદ્ર જેવા શીતળ રૂપવાળી માં ચંદ્રધંટા.
કાળ પણ ડરે જેના એ રૂપથી,
મહાકાલની અર્ધસ્વરૂપી માં કાળરાત્રી.
પૂજે છે રાત-દિન જેને અધોરી,
પૂર્ણ કરે મનોકામના માં મહાગૌરી.
ધરવાથી ધ્યાન જેનું વળે મનમાં શાતા,
જાણે છે જગ જેને નામે માં સ્કંદમાતા.
અષ્ટસિધ્ધિ ને નવ-નિધીની એ દાત્રી,
પામવા સકળને પૂજે માં સિધ્ધિદાત્રી.
ધરે ધરે "જય અંબે" તણા નાદ ગૂંજે,
નવદુર્ગાની નવલી નવરાતે સૌ માં ને પૂજે.

તમારી કૃતિ પણ તમે અમને મોકલી શકો છો
E-mail – pankhemagazine@gmail.com

‘પંખ’ની
ઉડાનમાં
સહભાગી પાંખો
યાજ્ઞિક વધાસિયા
રિકીન ધડુક
મનોરી શાહ
અનંત ગોહિલ
ભાગ્યેશ પટેલ
કેચુર દુધાત

સહૃદય આભાર
પારુલ ખખ્ખર
જિતેશ દોંગા
ડૉ પૌલિન શાહ
વિવેક ચુડાસમા
સ્વપ્નિલ પટેલ

અમારી સાથે ઉડવાના આકાશી માર્ગો

pankhmagazine@gmail.com

<http://www.facebook.com/pankhmagazine>

+91 9904918168

https://twitter.com/pankh_emagazine

<https://www.youtube.com/channel/UCakmCpwf4oF2ZICI-YPIVDg>

Bhagyesh
Patel

Photography